

ВПЛИВ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ

Вікторія ПАРХІН

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

магістрантка I курсу

спеціальності А4 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Богдан ГАВРИШОК

viktoriia0000@gmail.com

Географія займає ключове місце серед навчальних дисциплін природознавчого спрямування, сприяючи формуванню у школярів комплексного уявлення про навколишній світ. У світлі сучасних змін в освітньому процесі активно обговорюються шляхи вдосконалення методів викладання цього предмета та підвищення якості навчальних занять.

Одним із ключових шляхів досягнення цієї мети є впровадження краєзнавчого принципу навчання, який забезпечує тісний зв'язок між теоретичними знаннями та реальним життям учнів, що, у свою чергу, робить навчання більш практично орієнтованим і цікавим [1]. Використання місцевого матеріалу сприяє кращому розумінню навчального змісту, оскільки він є близьким і доступним для сприйняття учнями. Такий підхід підвищує рівень навчальної мотивації, формуючи стійкий інтерес до вивчення географії та пізнання рідного краю.

Як зазначає Л. Терлецька: «навчальні екскурсії мають комплексний вплив на формування особистості учнів. Вони сприяють поглибленню знань та засвоєнню навчального матеріалу через безпосереднє знайомство з об'єктами вивчення, розвитку пізнавального інтересу та мотивації до навчання» [2]. Практична спрямованість таких форм роботи забезпечує глибше розуміння навчального матеріалу порівняно з традиційними методами навчання. Крім того, участь у навчальних екскурсіях дозволяє учням краще усвідомити зв'язок між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням у реальному житті, що підвищує їхню зацікавленість у вивченні географії. Така форма організації навчання сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів та формує стійку внутрішню мотивацію до навчання.

У ході дослідження було проведено опитування учнів Збаразького ліцею № 2 імені Івана Франка, у якому взяли участь 47 респондентів, це учні 7-х та 8-х класів, що забезпечує репрезентативність вибірки для аналізу ставлення школярів до навчальних географічних екскурсій.

Отримані результати свідчать про загалом позитивне ставлення учнів до предмета географії: 57,4% опитаних зазначили, що їм «скоріше подобається» цей предмет, а ще 38,3% відповіли «так». Лише незначна частка респондентів висловила нейтральне або негативне ставлення.

Важливим є той факт, що 61,7% учнів брали участь у навчальних географічних екскурсіях, що свідчить про їх використання у навчальному процесі, хоча 38,3% опитаних не мали такого досвіду, що вказує на можливості з вдосконалення цієї форми роботи (рис. 1). Щодо частоти проведення екскурсій, найпоширенішими відповідями є «1 раз на рік» (34%) та варіант, коли учні не змогли чітко визначити регулярність (34%).

Рис. 1. Результати опитування про участь учнів у навчальних екскурсіях

Аналіз відповідей показав, що найбільш запам'ятовуваними для учнів є природничі екскурсії (72,3%), що підтверджує ефективність безпосереднього спостереження природних об'єктів у процесі навчання. Значно менше учнів відзначили містознавчі екскурсії та відвідування музеїв (по 29,8%), що може бути пов'язано з меншою емоційною залученістю або рідшою організацією таких заходів.

Переважає більшість учнів (72,3%) зазначила, що екскурсії роблять уроки географії цікавішими, а 66% респондентів вказали, що після екскурсій у них виникає більше бажання вивчати географію (ще 27,7% – «інколи») (рис. 2). Це свідчить про значний мотиваційний потенціал навчальних екскурсій.

Рис. 2. Результати вивчення впливу екскурсії на мотивацію до навчання

Крім того, 46,8% учнів вважають, що екскурсії допомагають краще зрозуміти навчальний матеріал, а ще 48,9% – частково погоджуються з цим твердженням. Отже, можна стверджувати, що екскурсії позитивно впливають на засвоєння знань. Показовим є також те, що більшість учнів (53,2%) відзначають значне покращення знань після екскурсій, а 40,4% – незначне покращення.

Аналіз відповідей щодо того, що саме учні краще запам'ятовують після екскурсій, показав, що переважають фактичні знання (53,2%) та приклади з реального життя (21,3%), що підтверджує практичну спрямованість такого виду діяльності.

Водночас відповіді на питання щодо бажаної частоти проведення екскурсій свідчать про відсутність єдиної думки серед учнів, однак значна частина відповідей орієнтована на регулярне їх проведення (2–3 рази на рік або частіше), що вказує на потребу в систематичному використанні цієї форми роботи з учнями.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що навчальні екскурсії є важливою складовою модельних програм з географії та ефективним засобом реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. Їх використання сприяє поглибленню теоретичних знань, формуванню практичних умінь і навичок, розвитку пізнавального інтересу учнів до вивчення географії.

Навчальні екскурсії забезпечують тісний зв'язок між теоретичним матеріалом і реальним середовищем, що позитивно впливає на якість засвоєння навчального змісту та формування географічних компетентностей. Вони створюють умови для активної пізнавальної діяльності, розвитку спостережливості, критичного мислення та вміння застосовувати знання на практиці.

Отже, навчальні екскурсії доцільно розглядати як важливий інструмент реалізації змісту модельних програм з географії, що сприяє підвищенню якості географічної освіти. Перспективи подальших досліджень пов'язані з пошуком ефективних методик організації екскурсій та інтеграцією сучасних освітніх технологій у цей процес.

Список використаних джерел

1. Брижак Н. Ю. Краєзнавча та туристична робота: курс лекцій для студентів педагогічного факультету, які навчаються на спеціальності «Початкова освіта». Мукачево: МДУ, 2012. 116 с.
2. Терлецька Л. П. Пізнавальний інтерес як вирішальний чинник діяльнісної активізації учнів. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Сер.: Педагогічні та історичні науки. №11, 2013. С.172–178